

سیری در نظرات موافقین و مخالفین لایحه تأسیس
شرکت مخابرات داده‌های ایران در جریان شور اول

■ مخابرات داده‌ها در بوته نخستین شور

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

برنامه‌هایی که تقدیم مجلس شده و سایر اطلاعات با در اختیار گذاشتن یک ترمینال کامپیوتر، شما می‌توانید به راحتی به این اطلاعات دسترسی پیدا کنید. کار شرکت مخابرات ایران هم در حقیقت همین است. باید شبکه ارتباطی منظم و دقیق طراحی کند برای اینکه شرکتها و پایگاههای اطلاعاتی بتوانند به موقع، راحت و سریع از اطلاعات استفاده کنند.

آقای محمد رضا مجیدی (مخبر کمیسیون مشترک امور اداری و امور پست و تلگراف): این لایحه، لایحه تأسیس شرکت مخابرات داده‌هاست. همین طور که ملاحظه فرمودید مرکز پژوهشهای مجلس یک مرکز اطلاع رسانی تأسیس کرد و شما عزیزان هم ملاحظه فرمودید. این شرکت اطلاعاتی که در مرکز جمع‌آوری می‌شود اعم از قوانینی که در گذشته تصویب شده، یا

دولتی، در برنامه اول و دوم طرح شده است. در حال حاضر بخش خصوصی قادر به انجام این کار می باشد و آن را انجام می دهد. مسأله بعدی مخالفت با شرکت سهامی خاص داده های ایران است که تحت نظارت وزارت پست و تلگراف و تلفن ایجاد و به صورت شرکت سهامی خاص اداره شود که اقدامات تجهیز و استفاده از شبکه ها را منوط به اخذ مجوز از وزارتخانه می کند. وزارت پست و تلگراف شرکتی درست کرده و خودش اجازه می دهد که کار کند یا نکند. اگر اجازه دهد که قانون باید اجازه دهد میزان فعالیتش را هم قانون تعیین می کند. بعد فعالیتهایی که ماده ۵ و ۶ برای این دستگاه شمرده است فراهم آوردن امکانات دسترسی به بانکهای اطلاعاتی عمومی و بهره برداری از آنها و فراهم کردن امکانات جهت تبادل اطلاعات با بانکهای اطلاعات بین المللی است. ارتباطات بین المللی و بانکهای اطلاعاتی بین المللی ضوابطی را می خواهند که این منوط به آیین نامه مصوب هیأت دولت است و معلوم نیست باید با کدام یک از سیاستها تطبیق داده شود. نکته دیگر اینکه، آیا ضرورت دارد در همه موارد اطلاعاتی، با آنها ارتباط داشته باشیم؟ مسائل باید علمی باشد یا سیاسی و امنیتی؟ مسأله اطلاعات یک معنی عام و مطلق است و به کلیه اطلاعاتی که در یک کشور تولید، پردازش و نگهداری می شود، اطلاق می گردد. به استناد همین، ممکن است که اطلاعات امنیتی به وسیله بخش خصوصی مورد مبادله قرار گیرد. زیرا به مراکز داده

این شرکتی که بحث شور اول آن در مجلس شورای اسلامی مطرح است، شرکت مخابرات می خواهد با کشورهای مختلف دنیا ارتباط برقرار کند و اطلاعاتی که در پایگاههای مختلف اطلاعاتی هست در اختیار مشترکین قرار دهد. مشترکین هم کسانی هستند که می خواهند از طریق کامپیوتر این ارتباط را با پایگاهها برقرار کنند. از نظر کلی و اصولی این کار، کار بسیار خوبی است و شاید ما باید ۲۰ سال قبل این اقدام را می کردیم. چون مبنای هر حرکتی در کشور و در کشورها همین است که اطلاعات به روز، دقیق، منظم و به راحتی قابل دسترس، باشد. بنابراین یکی از وظایف اصلی شرکت مخابرات این است که شبکه منظم و دقیق داشته باشد زیرا دستگاههای مختلف این نظام بتوانند از اطلاعات مختلفی که در پایگاههای مختلف هستند، استفاده کنند. حالا شرکت مخابرات خودش هم می خواهد یک شرکت تشکیل بدهد که این شرکت ارتباطی بین پایگاههای مختلف برقرار کند و مشترکین را به پایگاههای اصلی وصل کند. بنابراین کمیسیون مشترک امور اداری و نیرو و پست و تلگراف و تلفن به اتفاق با کلیات این لایحه موافقت کردند و در کمیسیون تصویب شد.

آقای حسن سلیمانی نماینده مردم کنگاور (مخالف): بنده به دو دلیل با تأسیس شرکت سهامی خاص مخابرات داده های ایران مخالف هستم. مسأله اول سیاستی است که در امر واگذاری شرکتهای

الف - بررسی و مطالعه در جهت شناخت هر چه بیشتر نیازهای کشور به شبکه‌های انتقال داده‌ها در چارچوب سیاستهای وزارت پست و تلگراف و تلفن.

ب - برنامه ریزی اجرایی به منظور انجام خدمات انتقال داده‌ها در داخل و یا خارج از کشور.

ج - سرمایه‌گذاری در جهت تأسیس، تجهیز و گسترش شبکه انتقال داده‌ها و بهره‌برداری از آنها.

آیا به نظر شما «به روز» کردن اطلاعات به وسیله کامپیوتر، ضرورت نیست. اگر به اهمیت این مسأله واقف هستیم جای تأخیر نیست.

آقای محسن کوهکن نماینده مردم لنجان و مبارکه (مخالف): در تبصره ۲۶ قانون برنامه دوم آمده است: «دولت موظف است طی دو سال اول برنامه شبکه متمرکز اطلاع‌رسانی ایجاد کند.» وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، بانکها، نهادها و کلیه شرکتها و دستگاههای ذی‌ربط موظف به هماهنگ‌کردن سیستم اطلاع‌رسانی خود با طرح جامع مزبور و ارائه اطلاعات به شبکه می‌باشند. هزینه طراحی و اجرای سیستم در وزارت بازرگانی و از محل منابع داخلی دستگاههای وابسته به این وزارتخانه تأمین خواهد شد.

به علت پیشرفتهای به وجود آمده در دنیا، علم و تکنولوژی این خدمت را انجام

پردازای اطلاعاتی که به امکانات عمومی مخابرات وصل می‌کنیم، اجازه می‌دهیم که از این امکانات عمومی شرکت مخابرات و شبکه‌های مخابراتی کشور استفاده کنند.

در تبصره ۲ ماده ۶ صراحتاً این مسأله آمده است: «کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب این قانون مبادرت به ایجاد شبکه‌های انتقال داده‌ها نموده و عملاً خود یا با واسطه مشغول فعالیت هستند، در صورت تمایل به اتصال به شبکه موظفند ظرف شش ماه پس از تصویب و ابلاغ آیین‌نامه مربوط، جهت تعیین وضع خود اقدام کنند.» یعنی بعد از این مدت به شبکه متصل بشوند و به صورت یک شرکت داده‌پرداز مستقل و خصوصی باقی بمانند. سقف آن نیز ۶ ماه است و این را قابلیت بخش خصوصی ثابت می‌کند.

آقای احمد حبیبیان نماینده مردم همدان (موافق): تا زمان ورود بخش خصوصی، نمی‌توانیم دست روی دست بگذاریم و وضعیت اطلاع‌رسانی را که یکی از نکات مهم توسعه کشور است، نادیده بگیریم. انصاف این است که اگر اطلاعات «به روز» و منظم نباشد، و اگر ما از آخرین دستاوردهای کامپیوتری استفاده نکنیم، قطعاً باید بدانیم که در جهت توسعه یک حرکت لاک‌پستی‌کندی را طی خواهیم کرد.

بر اساس ماده ۴، اهداف و وظایف این لایحه عبارت است از:

داده است تا فردی که نیاز به اطلاعاتی دارد، هزینه زیادی را متحمل نشده و وقت زیادی را صرف نکند و صرفاً با در اختیار داشتن یک خط ارتباطی و دستگاه کوچکی که علم، امروزه به دنیا ارائه کرده است با مراکز مختلفی تماس گرفته و در کمترین زمان ممکن اطلاعات مورد نظر خود را در صورت موجود بودن در آن مرکز، در اختیار بگیرد. آیا امکان دارد یک شرکت دولتی به وجود نیآوریم و همین خدمات را به نحو مطلوب بگیریم؟ اگر این امکان هست از شرکت خصوصی استفاده کنیم.

امروز در کشور سه مرکز کار اطلاعات رسانی به اشخاص حقیقی و حقوقی را انجام می دهند: مرکز اطلاع رسانی ایران، شبکه مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات و یک شرکت خصوصی. شرکت خصوصی که این کار را انجام می دهد با استفاده از امکاناتی که وزارت پست و تلگراف و تلفن فراهم کرده و با استفاده از یک خط ارتباطی، با یکی از کشورهای اروپایی ارتباط دارد و اطلاعات را از آن کشور گرفته و از طریق آن خط ارتباطی به اشخاص حقیقی و حقوقی که متقاضی دریافت اطلاعات علمی از آن شرکت هستند، می دهد. آن دو مرکز دیگر هم همین کار را انجام می دهند.

آیا تأسیس شرکت مخابرات داده های ایران ضرورت دارد؟ بررسیهای کارشناسی تجربه های دیگر کشورها نشان می دهد که برای انتقال داده ها به شبکه جداگانه ای از شبکه مخابراتی کشور نیاز نیست. بلکه با

بهره گیری مناسب و در صورت ضرورت تقویت شبکه مخابراتی موجود می توان بستر مناسب را برای انتقال داده ها فراهم کرد. بنابراین مخابرات کشور، همچنانکه هم اکنون موظف است، باید بستر مناسب و شبکه لازم مخابراتی را در اختیار همه قرار دهد و سایر بخشها با تهیه و ایجاد تجهیزات و نرم افزارهای لازم به ارائه خدمات شبکه بپردازند. به عنوان مثال شبکه آموزش و پژوهش اروپا که یکی از بزرگترین شبکه های علمی است و قلمرو آن اروپا، آفریقا و خاورمیانه را در بر می گیرد، شبکه ای غیر دولتی است که در بین ۴۵ کشور جهان گسترده شده است. خدمات شبکه از راه همکاری مؤسسه های پژوهشی و دانشگاهی کشورهای عضو ارائه می شود و مخابرات هر کشور تنها وظیفه تأمین خطوط مخابراتی لازم را برعهده دارد.

بنابراین به وضوح می توان دید که ایجاد یک شرکت دولتی به منظور ایجاد شبکه مستقل داده ای نه تنها غیر ضروری است بلکه بار جدیدی برعهده دولت است که برخلاف سیاستها و برنامه های فعلی جمهوری اسلامی می باشد.

در ماده ۴ این لایحه آمده است:

الف - بررسی و مطالعه در جهت شناخت هر چه بیشتر نیازهای کشور؛ شرکت دولتی وابسته به وزارت پست و تلگراف و تلفن با کدام مکانیزم می خواهد نیازهای کشور را مطالعه کند؟ در چارچوب سیاستهای وزارت پست و تلگراف و تلفن، این وزارتخانه تنها باید خط ارتباطی را

گزارش ویژه

را برقرار کند. همانگونه که شما متقاضی یک خط تلفن هستید، وزارت پست و تلگراف و تلفن زحمت می‌کشد و تجهیزاتی را فراهم می‌کند و این خط ارتباطی را برقرار می‌کند.

ح - سرمایه‌گذاری در جهت تأسیس...؛ از آنجا که سرمایه‌گذاری در جهت تأسیس شرکت و راه‌اندازی شبکه بسیار بالاست، برای بخش خصوصی امکان پذیر نیست. و اگر اجازه بدهیم بخش خصوصی فعالیت کند، پولهای کلانی در یک جا جمع می‌شود که با سیاستهای کلی نظام سازگاری ندارد.

آقای محمد رضا خباز نماینده مردم کاشمر (موافق): ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که هر چه داده‌ها و اطلاعاتی که در اختیار مسئولین و سیاستگذاران کشور قرار می‌گیرد سریع و به موقع باشد، آنها می‌توانند در تصمیم‌گیریهای خود نظرات مثبتی را ارائه دهند. اولین مزیت این شرکت این است که داده‌های کشور را به مجامع بین‌المللی اتصال می‌دهد و از دیگر ویژگیهای آن فراهم کردن امکان دسترسی به بانکهای اطلاعاتی عمومی و غیره برداری از آنها است. این شرکت کلیه داده‌های اطلاعاتی کشور را سر و سامان خواهد داد و خصوصاً برای حاکم می‌نماید. مسأله دیگر فراهم کردن اطلاعات لازم جهت تسهیل اطلاعات با بانکهای اطلاعاتی بین‌المللی است.

در بند ج ماده ۵ آمده است: «شرکت در مجامع و اتحادیه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای

بدهد. او چگونه باید برای گرفتن این اطلاعات سیاستگذاری کند. او فقط مسیر و راه را باز می‌کند و امکان ارتباط با مراکز علمی که این تجهیزات را در دنیا دارند، فراهم می‌کند. اما آن بخش خصوصی و آن مراکز، وابسته به دیگر دستگاهها و سازمانها هستند که نیاز به قانون هم نیست، نیاز به تشکیل یک شرکت دولتی جداگانه هم نیست. آنها این خدمات را می‌گیرند.

ب - برنامه‌ریزی اجرایی؛ حال این برنامه‌ریزی اجرایی را تعریف کنید. اگر بخش خصوصی بگوید که می‌خواهد با فلان مرکز اطلاع‌رسانی دنیا ارتباط برقرار کند، شما صلاحیتش را بررسی می‌کنید و یک خط ارتباطی به آن می‌دهید. او از این خط ارتباطی استفاده می‌کند و این اطلاعات را می‌گیرد و با گرفتن وجهی در اختیار افراد حقیقی و حقوقی که به این اطلاعات نیاز دارند، قرار می‌دهد. شما در گرفتن و دادن این اطلاعات دخل و تصرفی ندارید. فقط این وسیله و امکان ارتباط را فراهم می‌کنید. لذا روشن کنید که برنامه‌ریزی اجرایی چیست؟ ما می‌توانیم شرکت مخابرات را موظف کنیم در مورد درخواستهایی که در تقویت خطوط ارتباطی مطرح است، تجهیزات لازم را فراهم کند و خدمات خوب ارائه کند، اما به منظور انجام خدمات انتقال داده‌ها در داخل و یا خارج از کشور، این بند معنی و مفهومی پیدا نمی‌کند و مصداق خارجی ندارد، الا اینکه این ارتباط

ذی ربط به منظور تبادل نظر و ارتقاء دانش فنی در امور انتقال داده‌ها و معاضدت بین‌المللی در زمینه‌های مذکور.»

به دلیل اهمیت این شرکت و به دلیل اتصال به مجامع بین‌المللی، وجود شرکت ضروری به نظر می‌رسد.

آقای مهندس مرتضی نبوی نماینده

مردم تهران (مخالف): تأسیس این شرکت ضرورت ندارد و تداخل وظیفه بین آن و شرکت مخابرات ایران ایجاد می‌شود. هدف تشکیل این شرکت بر اساس ماده ۱، سرمایه‌گذاری، نگهداری و بهره‌برداری شبکه‌های عمومی انتقال داده‌هاست. این همان وظیفه‌ای است که شرکت مخابرات به عهده دارد و در حال حاضر هم انجام می‌دهد. مگر شبکه‌های انتقال داده‌ها غیر از شبکه تلفن است که از مسیر کابل، فیبر نوری، ماکروویو و یا از طریق ماهواره به یکدیگر وصل می‌شوند. اینکه خطوط انتقال باید در اختیار قرار گیرد که می‌خواهند با یکدیگر مرتبط شوند و انتقال را شرکت مخابرات تأمین می‌کند، پس چه نیازی داریم که یک شرکت مستقل درست کنیم؟ از نظر فیبر نوری، کابل، ماکروویو و ماهواره، برقراری همین ارتباطات کار مثبتی خواهد بود. اگر هدف، ایجاد شبکه مستقل انتقال Data است، کار بسیار مثبتی است و این رسالت اصلی شرکت مخابرات خواهد بود و ایجاد شرکت جدید ضروری نیست، مگر اینکه وزارت پست و تلگراف و تلفن هدف دیگری داشته باشد و آن این است که

بخواهد در فروختن اطلاعات دخالت کند. یعنی بانک اطلاعاتی وزارت راه، مرکز آمار، بانک مرکزی، سازمان برنامه و دستگاه‌های دیگر را بگیرد و خودش اطلاعات به مردم بفروشد. این هم اصلاً جزو وظایف وزارت پست و تلگراف نیست.

ما همین شبکه اطلاع‌رسانی مجلس شورای اسلامی را که تأسیس کردیم و بین بهارستان و ساختمان پارلمان متصل هست و از طریق این شبکه با شبکه (Internet) در ارتباط هستیم. برای ارتباطاتش از خطوط تلفنی استفاده می‌کنیم. نکته مهم این است که مدیریت و سازماندهی شبکه اطلاع‌رسانی کشور، که متفاوت از مسأله «مخابراتی» آن است به هیچ وجه جزء رسالتها و وظایف وزارت پست و تلگراف و تلفن نیست.

اساساً اگر هم بخواهیم اطلاعات را روی کامپیوتر ببریم و «به روز» کنیم، نیازی به تأسیس شرکت نیست. ما اطلاعات مجلس و قوانین را روی کامپیوتر می‌بریم. هر مصرف‌کننده‌ای هم می‌تواند مشترک ما باشد. خط ارتباط او را شرکت مخابرات می‌دهد و واگذار می‌کند و حق اشتراک را نیز می‌گیرد. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز در فکر این است قانونی بنویسد که «اطلاع‌رسانی» در کشور استاندارد شود و سامان پیدا کند و همه پایگاه‌های اطلاعاتی کشور با هم مرتبط شوند.

پس به طور خلاصه به دلیل اینکه: ۱- این رسالت همان کار شرکت مخابرات است، ۲- تشکیل این شرکت باعث دخالت و تداخل وظایف می‌شود، ۳- مقوله اطلاع‌رسانی و

زیر پوشش وزارت پست و تلگراف و تلفن، داشته باشیم و این مراکز بتوانند سرویس‌دهی مناسب اطلاع‌رسانی را به تمام دستگاه‌های علمی، فنی و تکنولوژی و همچنین تحقیقاتی را به موقع و دقیق ارائه بدهد. یک مسأله مهمی است و در شرایط فعلی که عزیزان ما در واحدهای دانشگاهی و در مؤسسات آموزشی و دبیرستانی ما درخشش‌های بسیار خوبی را به دست می‌آورند، را باید مد نظر داشته باشیم، تسهیلاتی که باید در اختیار مراکز علمی، تحقیقاتی قرار بگیرد، باید سامان پیدا کند و در کشور مشخص بشود و بهترین دستگاهی که می‌تواند این کار را انجام بدهد و در دنیا هم به همین صورت انجام شده، خود وزارت پست و تلگراف و تلفن است و به نظر من این کار مهم را که باید سالها پیش انجام می‌دادیم، باید به سرانجام رسانیم. در شرایط فعلی هم وزارت پست و تلگراف و تلفن به لحاظ اینکه بتوانند عقب‌ماندگیها را جبران کنند، با یک مرکزی که الان در خود وزارت پست و تلگراف هست، این کار را انجام داده و تا حدودی توانسته عقب‌افتادگیهای ناشی از کمبود مرکز متمرکز اطلاع‌رسانی در کشور را تا حدودی جبران بکند و امیدواریم که با رأی خوب و قاطع عزیزان نماینده به کلیات این لایحه، بتوانیم به موقع و سریع اطلاعات مورد نیاز را در اختیار سیستمهای اقتصادی و سیاسی و تحقیقاتی کشور بگذاریم.

«به روز» کردن اطلاعات به هیچ وجه ارتباطی به وزارت پست و تلگراف و تلفن ندارد؛ من با تصویب این لایحه مخالف هستم.

آقای محمد خواجه‌پور نماینده مردم گناوه (موافق): این لایحه، لایحه تأسیس یک شرکت خاصی است که بتواند متولی مسائل انتقال اطلاعات و مسائل اطلاعاتی کشور باشد و به قول منبر محترم ۲۰ سال است که دنیا به آن رسیده و الان بیش از ۱۷۰ کشور این مهم را انجام داده و چیزی نیست که حالا ما بخواهیم روی آن بحث کنیم که آیا باید داشته باشیم یا نباید داشته باشیم و آیا وزارت پست و تلگراف و تلفن متولی خوبی می‌تواند باشد یا نباشد و صلاحیت این کار را دارد یا ندارد؟ بالاخره این مسأله از آنجایی که قرابت خاصی با کار شرکت‌های مخابرات دارد و فعالیتی که شرکت‌های مخابرات در امر اطلاع‌رسانی در سطح کشور و به صورت تلفن، تلکس و فاکس و سایر سیستمهای مخابراتی موجود که به صورت متداول فعلی انجام می‌شود، یک مسأله بدیهی است که حالا در اینکه نرم‌افزار این اطلاعات هم باید توسط شرکتی که سیستمهای مخابراتی را در اختیار دارد قطعاً انجام بشود، باز بر همه عزیزان نماینده پوشیده نیست.

این مسأله سهولت و سرعتی که ما از طریق تأسیس یک سیستم نظام یافته‌ای در

به تصویب مجمع عمومی شرکت خواهد رسید». یعنی مجمعی که در واقع سه نفر و با رأی دو نفر است که یکی از این دو نفر وزیر محترم پست و تلگراف است، خوب یکی از دو نفر دیگر هم که ذکر کردند باشد، با دو رأی بیابند قوانین و مقررات مالی، اداری و استخدامی شرکت را وضع کنند.

اشکال دیگری که در این لایحه وجود دارد، در ماده ۸ است که گفتند اساسنامه را دولت تصویب کند که به نظر ما اساسنامه‌های شرکتها را اگر چه مجلس می‌تواند تصویب آن را به دولت بدهد، اما مجلس الزامی برای این کار ندارد و بنده مصلحت نمی‌دانم که همکاران محترم تصویب اساسنامه‌ها را به دولت بدهند. خود مجلس تصویب کند و دقت کند، در همه مواردش یعنی وظایف اختیارات و قوانین و مقررات مربوط به شرکت را در واقع خود مجلس نظارت کند که چه می‌خواهد تصویب شود.

آخرین اشکال که در ماده ۱۰ وجود دارد این است که گفتند این شرکت از پرداخت مالیات معاف باشد. یعنی آن قسمت از سود شرکت که با تصویب مجمع برای سرمایه‌گذاری به منظور ایجاد و گسترش شبکه‌های مخابرات داده اختصاص داده می‌شود، از پرداخت مالیات بردرآمد معاف باشد. یعنی یک راهی را باز کرده‌اند برای اینکه معافیت مالیاتی بگیرند و خزانه دولت را از درآمدهای مالیاتی کم کنند و به نظر ما این درست نیست. در ارتباط با معافیت شرکت در ارتباط با آن میزانی که

نمایندگان محترم توجه داشته باشند که ایجاد یک مرکز مهم اطلاع رسانی در کشور و دارای یک کنترلی از طرف دولت روی این مرکز بسیار مهم و حیاتی است و برای جبران عقب‌افتادگی که ما تا به حال داریم باید هر چه سریعتر وزارت پست و تلگراف و تلفن دست به کار شود.

آقای علی موحدی ساوجی نماینده مردم تهران (مخالف): در رابطه با این لایحه چند مقوله صحبت داریم:

در مقوله اول، اصولاً آیا نیازی به تأسیس چنین شرکتی هست یا نه؟ آن وظایفی که شرکت سهامی مخابرات داده‌های ایران می‌خواهد به عهده بگیرد، شرکت مخابرات هم می‌تواند آنها را انجام بدهد و اطلاعات مربوط به این مسأله را هم دارد و توانایی آن را هم دارد و تا به حال هم این وظیفه را انجام داده است. بنابراین ما چه ضرورتی می‌بینیم که یک شرکت جدیدی را به عنوان شرکت سهامی داده‌ها تأسیس بکنیم؟

مطلب دیگر و مقوله دیگری که اشکالات بر این لایحه وارد است چند مطلب است: یکی اینکه مقررات مالی، اداری و استخدامی؛ در لوایح دیگر می‌گفتند که هیأت وزیران تصویب کند که البته ما به همان هم ایراد داشتیم که مقررات مالی، اداری، استخدامی، قانون است و باید مجلس تصویب کند، نه هیأت وزیران! در اینجا متأسفانه باز یک مرحله هم مسأله را سست‌تر کردند و در تبصره ماده ۳ گفتند که: «مقررات اداری، مالی و استخدامی شرکت

در کشورهای در حال توسعه تأسیس شده است. بنابراین در کشور ما که در روند توسعه قدم برداشته و رشد قابل توجهی در آن حاصل شده است؛ دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی و علمی یکی پس از دیگری به وجود می‌آیند، به نظر می‌رسد تصویب این لایحه ضروری باشد.

آقای دکتر عباسعلی زالی نماینده مردم کرج (مخالف): مسأله ضرورت دستیابی به اطلاعات و توسعه کشور را مخالفان لایحه نیز به طور قطع قبول دارند. شکستن انحصارات و یا کاهش حجم دولت و یا واگذاری این کارها به مردم از تبصره‌های مهمی است که در برنامه دوم مورد تصویب قرار گرفته است. خوشبختانه نظر ریاست محترم جمهور هم در این جهت است که تا آنجا که مقدور است کارها را به مردم واگذار کنیم و حجم کارها را در بخش دولتی کاهش دهیم. حال سؤال اول در این ارتباط است که آیا این حرکت متناسب با حرکت برنامه‌ای کشور است و یا دلایل بسیار خاصی وجود دارد که ما آن مسائل را نادیده گرفتیم و به جای اینکه به فکر شکستن انحصارات بوده و در جهت کاهش حجم کارهای دولتی اقدام کنیم، باید ایجاد چنین شرکتی را پیشنهاد کنیم؟ مسؤولان باید اعلام کنند آیا راه دیگری به جز این راه متصور نیست؟ در حال حاضر دست شرکت مخابرات برای سیاستگذاری و حمایت و جهت دهی

سرمایه‌گذاری می‌کند، قانون مالیاتها گفته است آن مواردی که برای سرمایه‌گذاری لازم باشد مراحلش را طی می‌کند معلوم باشد حقیقتاً می‌خواهند سرمایه‌گذاری کنند و توسعه بدهند یا نه؟ آن وقت اجازه می‌دهند. بنابراین اگر در این قانون ذکر کنیم که بنا به تشخیص فقط مجمع، یعنی با دو رأی! هر چه را که گفتند این درآمدها می‌خواهد خرج سرمایه‌گذاری بشود معاف باشد، یعنی هیچ وقت این شرکت اصلاً مالیات ندهد، زیرا همیشه مجمع تصویب خواهد کرد که این درآمدها را می‌خواهم سرمایه‌گذاری کنم. حالا آیا واقعاً سرمایه‌گذاری می‌کند یا نمی‌کند؟ چه مرجع دیگری نظارت بر این مسأله می‌کند؟ هیچ چیز وجود ندارد.

آقای رسول صدیقی نماینده مردم بناب و ملکان (موافق): با توجه به رشد جامعه و پیچیدگی کار، Data آثار بسیار مهمی در رشد جامعه دارد. امروزه به جای اینکه از تلکس و فاکس و روشهای آنالوگ موجود که به طور عادی یک بایت یا یک کلمه در ثانیه منتقل می‌شود استفاده کنند، اطلاعاتی را منتقل می‌کنند که یک میلیون برابر بیشتر است. بنابراین با توجه به توسعه دانشگاهها، مراکز علمی و صنایع شهرهای مختلف، به نظر می‌رسد که باید از سیستمهای پیشرفته‌تری استفاده کنیم. سیستم Data واقعاً در اکثر کشورها و حتی

جهت به کار گرفته شود. بنابراین اینکه یک شرکت خاص دولتی به وجود آید و آن شرکت دوباره یک سیستم خاص بوروکراسی برای سایر بخشها به وجود آورد، نه مطابق با جهت‌گیریهای کلی در برنامه دوم است و نه مشکل را از کار کشور حل می‌کند.

آقای محمد باقر بهرامی رئیس کمیسیون امور اداری و استخدای: در اصل ایجاد شبکه ملی اطلاع رسانی کشور که دسترسی به همه پایگاههای اطلاعاتی در جهان و در داخل کشور را برای جمهوری اسلامی ایران امکان پذیر می‌کند، هیچکدام از نمایندگان محترم مجلس شکی نداشتند. با توجه به اینکه نمایندگان محترم شاهد بودند که مجلس در قوانین توسعه پنجساله به ویژه قانون توسعه پنجساله دوم که از افتخارات مجلس چهارم است، عنایات و تأکیدات زیادی در ارتباط با افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها و ظهور قابلیت‌های کشور داشته است، ایجاد این شبکه نه تنها ضرورت دارد، بلکه داشتن شبکه‌ای که بتوانیم از طریق آن به منابع اطلاعاتی دنیا دسترسی پیدا کنیم - و همراه با تأخیر است - بسیار با اهمیت است.

من به دو اشکالی که مخالفان محترم لایحه اظهار داشتند پاسخ می‌دهم. اول اینکه چرا خود شرکت مخابرات این کار را انجام ندهد، در این صورت، دیگر نیازی به تأسیس شرکت «دیتا» نیست؟ کد شرکت مخابرات کشور با کد شرکت «داده‌ها» یا

کارها و به حرکت در آوردن بخش خصوصی در این زمینه باز است و می‌تواند از امکانات موجود خودش استفاده کند. پس چرا ما از آن اختیارات استفاده نکنیم و تأسیس شرکت جدیدی را پیشنهاد بدهیم؟ وظایف و اهداف این شرکت نیز دچار یک سری مشکلات است. می‌دانید که امروزه داده‌ها در سطح جهان تخصصی است. یعنی بخش کشاورزی از طریق مراجع بین‌المللی به داده‌های خودش دسترسی پیدا می‌کند و بخش صنعت به صورت دیگر و بازرگانی از راههای دیگری می‌تواند به این داده‌ها در سطح جهانی دسترسی پیدا کنند و امروزه هم حتی وزارتخانه‌ها و دستگاهها به نظر من بیشتر از آن چیزی که نیاز باشد به این کار پرداخته‌اند. در بعضی از قسمت‌ها می‌بینیم که هنوز از بسیاری از اطلاعات موجود خودمان به نحو مطلوب استفاده نکردیم ولی دنبال این هستیم که با هزینه‌های زیادی، کامپیوتر خریداری نمایم. کامپیوترهایی هست که حتی یک سال از آن استفاده نمی‌کنند ولی همه بخشها دنبال این هستند که از این طریق به منابع بین‌المللی دستیابی پیدا کنند.

اقداماتی انجام شده است که فکر می‌کنم در بعضی از قسمت‌ها حتی بیش از نیازی باشد که الان می‌توانیم از آن استفاده کنیم. برای اینکه دستیابی به داده‌ها باید به صورت تخصصی باشد. دستگاههای مختلف نیز خودشان اقدام کرده‌اند. ما باید دنبال این باشیم که انحصارات دولتی را بشکنیم و کاری کنیم که سرمایه‌های مردم در این

بستر را برای ورود بخش خصوصی و غیردولتی آماده کرد، بخش خصوصی موفق بود و هر جا بستر را آماده نکرد بخش خصوصی تمایلی برای مشارکت نشان نداد و وارد مسأله نشد.

آقای محمد رضا مجیدی مخبر کمیسیون مشترک پست و تلگراف و نیرو و امور اداری و استخدامی: این لایحه در کمیسیون مشترک مورد بحث و بررسی قرار گرفت و تأسیس یک شرکت به عنوان «شرکت مخابرات داده‌های ایران» و یک مرکز اصلی که بتواند ارتباط سایر مراکز اطلاعاتی و پایگاه داده‌ها را مستقیماً با خارج از کشور برقرار کند و قرارداد منعقد کند، به اتفاق آرا به تصویب رسید. حتی بعضی از نمایندگان محترمی که کارشناس مخابرات بودند نسبت به تشکیل این شرکت نظر موافق دارند.

ایجاد ارزش افزوده در بخشهای مختلف اقتصادی، تحقیقاتی، صنعتی و فرهنگی و حتی در توسعه بخش علمی و دانشگاهی هم بسیار مؤثر خواهد بود. با توجه به اینکه ده هزار پایگاه در جهان است، به نظر کمیسیون منافع ایجاد شرکت مزبور بیشتر از ضررهایش است و اما مضاری که مطرح می‌شود این است که ایجاد این شرکت، توسعه تشکیلات را به دنبال دارد. بدیهی است هر شرکت جدیدی که ایجاد شود توسعه تشکیلات دارد، ولی در جایی

«دیتا» تفاوت دارد. یعنی در هر جای دنیا با پیش شماره «۹۸» با کشور جمهوری اسلامی ارتباط برقرار می‌شود، اما برای ورود به شبکه داده‌ها و دسترسی به اطلاعات جهان از طریق ایران باید با کد جداگانه «۴۳۲۱» ارتباط برقرار کرد. نحوه و نوع تکنولوژی آنها نیز با یکدیگر متفاوت است. به این دلیل خود شرکت مخابرات نمی‌تواند این کار را انجام دهد.

بحث اساسی، مخالفان این است که در قوانین توسعه و به ویژه برنامه توسعه دوم آمده است که امور را به مردم و بخش خصوصی واگذار کنیم، پس چرا ما شرکت «دیتا» یا «داده‌ها» و این شبکه اطلاع رسانی را به بخش خصوصی واگذار نکنیم؟ به علت تکنولوژی پیچیده این شبکه و سرمایه‌گذاری فراوان ارزی و ریالی مورد نیاز آن بخش خصوصی توان سرمایه‌گذاری در جهت شبکه اطلاع رسانی را نخواهد داشت. ما باید ساختار زیربناها را آماده کنیم تا بخش خصوصی بتواند در ایجاد منابع و پایگاههای اطلاعاتی به شرکت «دیتا» و کشور کمک کرده و در زمینه اطلاع رسانی سرمایه‌گذاری نماید. قطعاً بخش خصوصی توانایی سرمایه‌گذاری در ایجاد شبکه اطلاع رسانی ملی را نخواهد داشت؛ به این ترتیب با تصویب لایحه، سرمایه‌گذارهای زیربنایی را دولت انجام داده و زمینه را برای فعالیت بخش خصوصی آماده می‌کند تا آنها بتوانند قدمهای بعدی را بردارند. هر جا که دولت

کنیم. این امر امکانات را برای تحقیق و بررسی و پیشرفت کشور فراهم می‌نماید.

آقای مهندس غرضی وزیر پست و تلگراف و تلفن: چرا ماهیتاً نیازمند به این نوع سرویس و به این شکل هستیم؟ چرا باید علاوه بر شرکت مخابرات مدیریت جدیدی این کار را سازماندهی کند؟ فرض کنید جاده شوسه‌ای در پی دارید، با قوانین و مقررات خاصی روی آن رفت و آمد می‌کنید. سرعت و چراغ، تابع مقررات جاده شوسه است. وقتی که آسفالت شد همه چیز تابع مقررات جاده آسفالت می‌شود. وقتی که تبدیل به اتوبان شد باز مقررات عوض می‌شود، بازدهیها عوض می‌شود، امکانات عوض می‌شود و نیازمند مقررات جدید است و اگر تبدیل به راه آهن شد یا تبدیل به راه آهن برقی شد نیز به همین ترتیب.

ورای این مجموعه‌ای که عرض کردم اگر بخواهیم انتقال را با خطوط تلفن انجام دهیم، کاملاً میسر است، ولی تابع مقررات مختلفی است. در شرایط فعلی آنچه شبکه در جا به جایی صوت انجام می‌دهد، طی پنجاه سال گذشته به صورت تکنیکی و فنی سامان پیدا کرده است. شما وقتی تلفن را بر می‌دارید حتماً مخاطبتان نیز باید تلفن را بردارد. ولی امروزه، به جای اینکه اطلاع را از یک مرکز کامپیوتری بگیرید، کافی است که دو طرف روی «سوئیچینگ دیتا» مشترک باشند. یعنی بنده و شما روی «سوئیچینگ دیتا» مشترک باشیم. من روی کامپیوتر خودم

که ناگزیر باشیم، مجلس محترم مرجع تصمیم‌گیری است و بررسی می‌کند و منافع آن را به مضارش ارجحیت می‌دهد و آن را تصویب می‌کند. بنابراین نباید نگران باشیم که شاید این شرکت تشکیل و مثلاً تخلفی در آن انجام شود.

همچنین در اساسنامه مواردی هست که فعالیت بخش خصوصی را ممنوع نکرده است. بخش خصوصی هم اگر بخواهد، می‌تواند مجوز بگیرد و کارش را انجام دهد. اما آیا تمام این شرکتها، خودشان مستقیماً با خارج تماس برقرار کنند یا یک مرکز دولتی و مطمئن باید این ارتباط را برقرار کند؟

برای برقراری ارتباط، باید به مرکز اصلی مخابرات وارد شوید و آن مرکز از طریق ماهواره ارتباط شما را برقرار می‌کند. بنابراین، این مطلب نیز جای نگرانی ندارد. از نظر هزینه هم طبیعی است که شبکه یکپارچه سراسری مخابرات، کل هزینه‌های لازم را انجام داده و به عنوان یک ابزار و وسیله برای برقراری ارتباط و به اصطلاح خارجیها (DATA TRANSMISSION) این اطلاعات را مبادله می‌کند. این ابزار خوب در اختیار شرکت مخابرات هست. بنابراین، در مورد این شرکت و تصویب آن از نظر فنی و تکنیکی نیز مصلحت است که ما به کلیات آن رأی دهیم. در مورد جزئیات آن هم در شور دوم پیشنهادهای اصلاحی مورد توجه قرار می‌گیرد.

اگر خواهان توسعه باشیم، به مراکز اطلاع رسانی نیاز داریم تا بتوانیم با پایگاههای مهم اطلاعاتی دنیا ارتباط برقرار

فراوان وجود دارد، اما امکان انتقال، دریافت، پردازش و صدور اطلاعات را نداریم و باید روی شبکه مخابراتی کشور شبکه‌ای را نصب کرد که توانایی اتصال کامپیوترها و انتقال اطلاعات را داشته باشد. یعنی درست تکلیف از ناحیه شورای انفورماتیک بود که آنها مسئولیت ورود و پردازش اطلاعات را در کامپیوتر دارند ولی این کامپیوتر نباید سر جای خود متوقف باشد. بلکه باید اطلاعات را هم بگیرد و هم بفرستد. حال توجه کنید و ببینید در سراسر کشور کامپیوتر هست، ولی با یکدیگر ارتباط ندارد. تنها ارتباط با یک خط تلفن است که مثلاً در صورت نیاز شما به وزارت آموزش و پرورش تلفن بزنید و بگویید تعداد دانش آموزان کشور در سطح دوم راهنمایی چند نفر است. یک خط، یک عامل و یک ابزار. حال آنچه تکنولوژی عرضه کرده این است که خط و عامل و ابزار را با هم یکی کرده و شما روی کامپیوتر خودتان مشترک آن طرف را می‌گیرند و اطلاعاتی را که می‌خواهید از آن دریافت می‌کنید. حالا بحث این است که آیا این اطلاعات باید قابل دسترسی باشد یا نباشد، این مسأله چند وجه دارد: دستگاههای حکومتی اطلاعاتی را که قابل دسترسی عموم می‌دانند روی کامپیوتر می‌آورند و هر کس بخواهد این اطلاعات را داشته باشد، باید با آنها قرارداد ببندد، پول اطلاعات را بدهد و روی شبکه استفاده کند. وجه دیگر، اطلاعاتی است که

اطلاعاتم را برای شما می‌فرستم ثبت می‌شود و اطلاعاتی از کامپیوتر شما گرفته و روی کامپیوتر خودم می‌آورم. ملاحظه می‌کنید که اینجا نفر دوم حذف می‌شود. اگر بخواهید سرعت انتقال اطلاعات را زیادتر کنید، باید از «سوئیچینگ» با فرمهای دیگر و ملحقات شبکه با تجهیزات جدیدتر استفاده کنید تا بتوانید مثلاً با سرعت کم، متوسط، زیاد و یا بسیار زیاد، اطلاعات را منتقل کنید. نیاز کشور به چنین شبکه‌ای توجه ما را به خود جلب کرد.

اما مطلب اصلی این است که چرا شرکت دولتی؟ قضیه این است که وقتی دولت مسئولیتی را به عهده بگیرد مشمول عام سرویس دهی به جامعه است. در مورد شرکتهایی که شمول عام دارند وظیفه دولت است که به همه سرویس دهد. دولت موظف است نیازهای عمومی مردم و نیازهای عمومی حکومت را برطرف کند.

چه چیز برای مردم و دولت مهمتر از ایجاد شرایطی برای اطلاع رسانی در سطح کشور است. اطلاع رسانی دو وجه دارد: یکا وجه آن اطلاع موجود در کامپیوتر هر دستگاه است. مثلاً وزارت آموزش و پرورش، وزارت دادگستری، وزارت کشور و دستگاههای دیگر مثل بیمه، بانک و... هر کدام برای خود اطلاعات دارند. و بیش از چند ده هزار کامپیوتر نیز در سطح کشور است.

در سال ۶۷ تعدادی از اعضای شورای انفورماتیک می‌گفتند در کشور اطلاعات

دو نقطه نیست شبکه اطلاع‌رسانی، دهها هزار، صدها هزار و میلیونها محل را به هم وصل می‌کند.^(۱) علت اینکه آقایان مجبور شدند بین بهارستان و ساختمان اصلی مجلس این کار را بکنند این بود که شبکه موجود نبود و مجبور شدند تجهیزاتی خرید کرده و این دو نقطه را به هم وصل کنند، نه اینکه شبکه درست کنند و از طریق آن با شبکه «اینترنت» در ارتباط هستند. خیلی خوب آیا دولت همراه کارهای ممتد خود در سطح جهانی توانسته است تنظیم کند که شما با شبکه جهانی در ارتباط باشید یا اینکه خودتان مستقیم با شبکه «اینترنت» برقرار شوید. جواب طبیعی که است نه. ما شبکه را در سطحی تنظیم کردیم که الان شریک شبکه اینترنت و شبکه‌های دیگر جهان هم هستیم. شما نقطه یابی کردید و دو نقطه را به هم وصل کردید نباید اسم آن را شبکه بگذاریم. شبکه چیزی است که کل کشور را می‌پوشاند. شبکه چیزی است که تمام نقاط را به هم وصل می‌کند. شبکه چیزی است که

نباید به دست کسی برسد و آن را روی شبکه کامپیوتر نمی‌آورند. یک وجه هم اطلاعاتی است که عام است؛ اطلاعات را به همه می‌دهیم پول هم نمی‌گیریم. صاحب اطلاعات می‌تواند اطلاعات خود را در سه وجه مزبور طبقه بندی کند. ولی آنچه موجب نگرانی است این است که اطلاعات درز پیدا می‌کند. خیر، اطلاعات درز پیدا نمی‌کند. بلکه ارتباط اطلاعاتی در سراسر کشور به صورت بسیار منظم و سازمان یافته‌ای در می‌آید.

«سویچینگ» این شبکه با سویچینگ مخابرات متفاوت است. یعنی ما دو نوع سویچینگ داریم. یکی به لحاظ اطلاع‌رسانی و یکی به لحاظ شبکه مخابرات. ما در حال حاضر یک مرکز ده هزار شماره‌ای داریم که نصب شده و مورد بهره‌برداری قرار گرفته است و در برنامه دوم یک مرکز چهل هزار شماره‌ای که می‌تواند دهها هزار مشترک را به هم پیوند دهد، نصب می‌شود. چرا این اتفاق افتاده است؟ زیرا تمام شبکه اطلاع‌رسانی دنیا دارای کد مخصوص هستند. ایران دارای کد رقم «۴۳۲۱» است. به عبارت دیگر، این شبکه متفاوت از شبکه مخابرات است. امکاناتی که این سرویس می‌دهد با امکاناتی که سرویس دیگر می‌دهد با هم متفاوت است. بنابراین لازم است که مدیریت جدید داشته باشد.

یکی از برادران عزیز می‌فرمایند: ما یک مرکز اطلاع‌رسانی برای مجلس شورای اسلامی بین ساختمان بهارستان و ساختمان پارلمان تأسیس کردیم. شبکه اطلاعاتی بین

۱- متأسفانه باید بپذیریم که این بیان وزیر محترم پست و تلگراف و تلفن به قدر کافی واجد دقت‌های فنی نیست. نه تنها ارتباط بین دو سایت کامپیوتری که هر کدام به صورت ستاره‌ای به شماری شبکه‌های اختصاصی متصلند، بلکه حتی ارتباط بین دو کامپیوتر به مدد دو «مودم» نیز در حالت ساده شده، معرف یک شبکه است. در بیان وزیر محترم پست و تلگراف و تلفن، ضمن آنکه مفاهیم و مصادیق «شبکه» اختلاط یافته، مفهوم «اطلاع‌رسانی» و «شبکه مخابرات داده» نیز یکی دانسته شده است و به واقع ناهمگونی برداشت و پیچیدگی مفاهیم مندرج در این لایحه، باعث شده است که یکی از فنی‌ترین لوايح دوره چهارم - یا شاید تمام ادوار - با چالش‌هایی مواجه شود. کارشناسان ابراز نگرانی می‌کنند که اختلاط برخی از این مفاهیم نهایتاً - و البته از روی سهو - به ورود لغزشهایی در متن نهایی قانونی انجامیده و خدای ناکرده مردم را از منافع اطلاع‌رسانی بی‌بهره بگذارد. (مجلس و پژوهش).

اطلاع رسانی دستگاهها به هم هستیم. در گزارش آمده است: «بوی این می آید که می خواهند اطلاعات بفروشند». الان هم این کار را می کنیم. اطلاعاتی که دستگاههای مختلف برای مردم عرضه می کنند، به میزان قابل ملاحظه ای در شبکه ما وجود دارد. مردم تلفن می زنند و با مبلغ ۱۰ یا ۱۵ ریال اطلاعات را می گیرند، و این کار به سرعت انجام می شود و دیگر احتیاج نیست که تلفن دیگری را بگیرند. یک تلفن می گیرند روی شبکه می آیند و کار انجام می شود و در آن واحد هزاران اطلاع به مردم می رسد. منتها این اطلاعات به اصطلاح ما مجانی است و فقط پول تلفن را می پردازند و ما آماده انجام این کار هستیم و برای این کار ما پایگاههایی ایجاد کرده ایم که بتوانند اطلاعاتشان را در سطح کشور به اطلاع عموم برسانند. از مجلس محترم تقاضا می کنم توجه بفرمایید که شبکه مستقل برای همه و زیر نظر حاکمیت است و از لحاظ تشکیلات هیچ چیز اضافه نمی شود. باید بگویم که ما اوایل سال ۷۰، ۶۰ میلیون نفر بودیم و تعداد تلفنهایمان نیز خیلی کم بود، در حالی که امروزه تخصص در شرکتها رشد کرده و به دلیل پیشرفت تکنولوژی تشکیلات کم شده است.

□□□

در آن واحد امکانات اتصال بین هزار نقطه را ایجاد می کند. شبکه مربوط به علوم، شبکه مربوط به بانکها، شبکه امنیتی و شبکه مربوط به اطلاع رسانی قیمتها هر کدام یک شبکه می خواهد. ولی شبکه مربوط به اطلاع رسانی و مجموعه سیستمهایی که در کشور کار می کند شاید دهها شبکه بخواند. شبکه اطلاع رسانی آموزشی با هم؛ شبکه بانکها با هم؛ شبکه بازرگانی با هم. اینها همه با هم ارتباط دارند. ولی زیر مجموعه یک دستگاه عظیم شبکه سازی، «دیتا» هست. حالا اگر هر یک از اینها برای خود یک شبکه جدا بخرند، اینها شبکه «ایزوله» می شوند، یعنی شبکههایی که با هم ارتباط ندارند. شبکه ای را باید ایجاد کرد تا اینها بتوانند با هم در ارتباط باشند. به نظر می رسد مرکز پژوهشها توجه لازم را نمودند و اگر با ما در ارتباط بودند شاید گزارش ایشان به مجلس محترم بهتر انجام می شد.

از طرفی فرمودند که مثلاً این تشکیلات وزارت پست و تلفن و تلگراف صلاحیت ندارد که این کار را انجام بدهد. از مفاهیمی که فرمودند چنین بر می آید که محوریت فرماندهی شبکه اطلاع رسانی کشور را به دست بگیرند. خوب اگر ما رابط بین کامپیوترها باشیم و اگر توانایی انجام دادن سرویس را داشته باشیم و بتوانیم تمام شبکه های نیازمند کشور را در مجموعه شبکه حل کنیم، به ما چه ارتباطی دارد که ما محور اطلاع رسانی کشور باشیم؟ ما محور